

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

16. prosince 2010*

Ve věci C-137/09,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Raad van State (Nizozemsko) ze dne 8. dubna 2009, došlým Soudnímu dvoru dne 15. dubna 2009, v řízení

Marc Michel Josemans

proti

Burgemeester van Maastricht,

* Jednací jazyk: nizozemština.

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení J.N. Cunha Rodrigues, předseda senátu, A. Arabadžev, A. Rosas (zpravodaj), A. Ó Caoimh a P. Lindh, soudci,

generální advokát: Y. Bot,
vedoucí soudní kanceláře: M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 29. dubna 2010,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za M. M. Josemanse A. Beckersem, advocaat,

- za Burgemeester van Maastricht S. A. R. Lelym, advocaat,

- za nizozemskou vládu C. Wissels a M. Noort, jakož i J. Langerem, jako zmocněnci,

- za belgickou vládu C. Pochet a L. Goossens, jako zmocněnkyněmi,

- za německou vládu M. Lummou a J. Möllerem, jako zmocněnci,

- za francouzskou vládu E. Belliard, G. de Berguesem a A. Czubinski, jako zmocněnci,

- za Evropskou komisi H. van Vlietem a I. Rogalskim, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 15. července 2010,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 12 ES, 18 ES, 29 ES a 49 ES.

- 2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi M. M. Josemansem, provozovatelem coffee shopu Easy Going, a Burgemeester van Maastricht (starosta Maastrichtu) z důvodu, že Burgemeester van Maastricht dočasně uzavřel dotčené zařízení na základě dvou zjištění potvrzujících, že osobám, které nemají bydliště v Nizozemsku, byl v rozporu s ustanoveními platnými v této obci umožněn přístup do tohoto zařízení.

Právní rámec

Právní úprava Unie

- 3 Nezbytnost bojovat proti drogám, zejména potlačováním nedovoleného obchodu s drogami a předcházením užívání omamných látek, jakož i drogové závislosti, byla uznána několika unijními akty a právními nástroji.

- 4 Rámcové rozhodnutí Rady 2004/757/SVV ze dne 25. října 2004, kterým se stanoví minimální ustanovení týkající se znaků skutkových podstat trestných činů a sankcí v oblasti nedovoleného obchodu s drogami (Úř. věst. L335, s. 8), ve svém prvním bodě odůvodnění uvádí, že nedovolený obchod s drogami ohrožuje zdraví, bezpečnost a kvalitu života občanů Evropské unie stejně jako legální hospodářskou činnost, stabilitu a bezpečnost členských států.

- 5 Podle čl. 2 odst. 1 písm. a) rámcového rozhodnutí 2004/757 členské státy přijmou nezbytná opatření, aby dále uvedené úmyslné jednání, je-li protiprávní, bylo trestné: výroba, zhotovování, extrahování, příprava, nabízení, nabízení za účelem prodeje, šíření, prodej, dodávání za jakýchkoliv podmínek, překupnictví, zasilání, tranzitní přeprava, převážení, dovoz nebo vývoz drog. V odstavci 2 tohoto článku je upřesněno, že jednání uvedené v odstavci 1 nespadá do oblasti působnosti tohoto rámcového

rozhodnutí, pokud se ho pachatelé dopustí výhradně pro svou vlastní spotřebu, jak je vymezena vnitrostátními právními předpisy.

- 6 Podle článku 1 Protokolu o začlenění schengenského *acquis* do rámce Evropské unie, který byl připojen ke Smlouvě o Evropské unii a Smlouvě o založení Evropského společenství Amsterodamskou smlouvou, je třináct členských států Evropské unie, včetně Nizozemského království, zmocněno mezi sebou navázat, v institucionálním a právním rámci Evropské unie, jakož i Smlouvy o EU a Smlouvy o ES, posílenou spolupráci v rámci rozsahu působnosti schengenského *acquis* vymezeného v příloze k uvedenému protokolu.
- 7 Součástí takto vymezeného schengenského *acquis* je úmluva k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích (Úř. věst. 2000, L 239, s. 19; Zvl. vyd. 19/02, s. 3), podepsaná v Schengenu (Lucembursko) dne 19. června 1990.
- 8 Článek 71 odst. 1 této Úmluvy stanoví, že smluvní strany se zavazují, že v oblasti přímého i nepřímého prodeje omamných a psychotropních látek jakéhokoli druhu, včetně konopí, jakož i v oblasti držení těchto látek za účelem jejich prodeje nebo vývozu, přijmou v souladu se stávajícími úmluvami OSN veškerá opatření nezbytná pro předcházení nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami a jeho potlačování.
- 9 V odstavcích 2 až 4 tohoto článku jsou uvedena jednotlivá opatření, která se smluvní strany zavazují přijmout v rámci předcházení zejména nedovolenému vývozu a dovozu omamných a psychotropních látek, včetně konopí, a jejich potlačování, jakož

i v rámci prodeje těchto látek, jejich dodávání a obchodování s nimi. Podle odstavce 5 téhož článku učiní smluvní strany vše, co je v jejich moci, pro předcházení negativním následkům nedovolené poptávky po omamných a psychotropních látkách a boj proti nim.

- 10 Některé právní nástroje Unie, jako jsou usnesení Rady ze dne 29. listopadu 1996 o opatřeních pro boj proti drogové turistice uvnitř Evropské unie (Úř. věst. C 375, s. 3), jakož i společná akce ze dne 17. prosince 1996 přijatá Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii o sblížení právních předpisů a praxe členských států Evropské unie pro boj proti drogové závislosti a předcházení nedovolenému obchodu s drogami a boj proti němu (Úř. věst. L 342, s. 6), se výslovně týkají boje proti drogové turistice.

- 11 Unie je smluvní stranou Úmluvy Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami, uzavřené ve Vídni dne 20. prosince 1988 (*Sbírka smluv Organizace spojených národů*, sv. 1582, č. 1-27627). Podle prohlášení, jež je přílohou rozhodnutí Rady 90/611/EHS ze dne 22. října 1990, kterým se jménem Evropského hospodářského společenství uzavírá Úmluva Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami (Úř. věst. L 326, s. 56; Zvl. vyd. 11/17, s. 173), má Společenství pravomoci v oblasti otázek obchodní politiky týkající se látek běžně používaných při nedovolené výrobě omamných a psychotropních látek.

Vnitrostátní právní úprava

- 12 Podle zákona z roku 1976 o omamných látkách (Opiumwet 1976) je zakázáno držení, obchodování, pěstování, převážení, výroba, dovoz a vývoz omamných látek, včetně

konopí a jeho derivátů. Tato jednání podléhají trestním sankcím, s výjimkou případů, kdy jsou dotčená látka nebo produkt používány pro lékařské, vědecké nebo vzdělávací účely, a pod podmínkou, že jim bylo uděleno předchozí povolení.

- 13 Nizozemské království uplatňuje politiku tolerance ve vztahu k prodeji a užívání konopí. Tato politika vychází z rozlišení mezi na jedné straně tzv. „tvrdými“ drogami, které přinášejí nepříjemná zdravotní rizika, a na straně druhé tzv. „měkkými“ drogami, které nevyvolávají stejné obavy, ačkoli považovány za „rizikové“.
- 14 Politika tolerance byla uplatňována v rámci pokynů vyhlášených College van procureurs-generaal (kolegium státních zástupců). Příslušné orgány vycházely při provádění selektivní represivní politiky ze zásady účelnosti stíhání. V zájmu účinnosti trestních stíhání je prodej konopí v přísně omezeném množství a za kontrolovaných okolností tolerován, a je tak upřednostňováno potlačování jiných trestných činů, které jsou považovány za nebezpečnější.
- 15 Tato politika tolerance se projevuje zejména zřízením coffee shopů. V těchto zařízeních, která náleží do kategorie restauračních zařízení, je konopí prodáváno a užíváno stejně jako potraviny a nealkoholické nápoje. Prodej alkoholických nápojů je naproti tomu zakázán.
- 16 Místní orgány mohou povolit zřízení coffee shopů, pokud splňují určitá kritéria. Taková zařízení musí mít ke svému provozu licenci a musí splňovat tytéž provozní a hygienické podmínky jako ostatní restaurační zařízení.

- 17 Podmínky, za kterých může být prodej konopí v coffee shopech tolerován, jsou na vnitrostátní úrovni stanoveny v pokynech Openbaar Ministerie (státní zastupitelství). Tato kritéria, obecně označovaná „kritéria AHOJG“, jsou následující:

„A (,affichering‘) droga nesmí být předmětem reklamy; H (,harddrugs‘) zákaz prodeje tvrdých drog; O (,overlast‘) coffee shop nesmí obtěžovat; J (,jeugdigen‘) je zakázáno prodávat drogy nezletilým (osobám mladším 18 let) a musí jim být zakázán přístup do prostorů zařízení; G (,grote hoeveelheden‘) je zakázáno prodat více než 5 gramů na osobu při každém nákupu. Krom toho tolerované zásoby (,handelsvoorraad‘) coffee shopu nesmí přesáhnout 500 gramů.“

- 18 Obec Maastricht přijala politiku v oblasti konopí, přičemž zejména definovala několik přísných podmínek, za kterých je omezený počet coffee shopů tolerován. V rozhodné době z hlediska skutečností v původním řízení bylo těchto podmínek čtrnáct.
- 19 S cílem omezit drogovou turistiku, či jí dokonce zabránit, Gemeenteraad (obecní rada) této obce vložila rozhodnutím ze dne 20. prosince 2005 do obecně závazné místní vyhlášky obce Maastricht (Algemene plaatselijke verordening Maastricht), ve znění z roku 2006 (dále jen „APV“), kritérium bydliště. Tato změna vstoupila v platnost dne 13. ledna 2006.
- 20 Podle článku 2.3.1.3e prvního pododstavce APV je provozovateli zařízení ve smyslu čl. 2.3.1.1 prvního pododstavce písm. a) bodu 3 téže vyhlášky zakázáno, aby umožnil přístup do svého zařízení jiným osobám než rezidentům nebo aby umožnil, aby se tyto osoby v jeho zařízení zdržovaly. Pojem „zařízení“ je definován tímto posledně uvedeným ustanovením jako místnost přístupná veřejnosti, ve které jsou nabízeny k prodeji

pomocí automatu či jiným způsobem potraviny nebo nealkoholické nápoje, které jsou konzumovány na místě. Pojem „rezident“ se podle čl. 2.3.1.1 prvního pododstavce písm. d) této vyhlášky vztahuje na osoby se skutečným bydlištěm v Nizozemsku.

- 21 Článek 2.3.1.3e druhý pododstavec APV stanoví, že Burgemeester van Maastricht může rozhodnout, že ustanovení prvního pododstavce se nepoužijí na jeden nebo více typů zařízení uvedených v této vyhlášce v celé obci nebo v jedné či více jejích částech, které stanoví. Rozhodnutím ze dne 13. července 2006 Burgemeester van Maastricht zprostil v celé obci Maastricht některé kategorie zařízení povinnosti odmítnout přístup nerezidentům, tedy všechna zařízení uvedená v čl. 2.3.1.1 prvním pododstavci písm. a) bodě 3, s výjimkou coffee shopů, čajoven a podobných zařízení bez ohledu na jejich označení.
- 22 Podle článku 2.3.1.5a písm. f) APV může Burgemeester van Maastricht zařízení uvedené v čl. 2.3.1.1 prvním pododstavci písm. a) bodě 3 této vyhlášky uzavřít, a to na dobu určitou nebo neurčitou, jestliže provozovatel zařízení jedná v rozporu s jejím čl. 2.3.1.3e prvním pododstavcem.

Skutkový základ sporu v původním řízení a předběžné otázky

- 23 Marc Michel Josemans provozuje v obci Maastricht coffee shop Easy Going, zařízení, ve kterém jsou prodávány a užívány měkké drogy, nealkoholické nápoje, jakož i potraviny.

- 24 Na coffee shop Easy Going se vztahuje politika tolerance uplatňovaná Nizozemským královstvím ve vztahu k uvádění konopí na trh. Prodej konopí, ačkoliv nedovolený, nevede k trestnímu stíhání, dochází-li k němu ve schváleném coffee shopu a jsou-li splněny určité podmínky, zejména kritéria AHOJG.
- 25 Na základě dvou zjištění potvrzujících, že osobám, které nemají bydliště v Nizozemsku, byl v rozporu s čl. 2.3.1.3e prvním pododstavcem APV, jenž stanoví kritérium bydliště, umožněn přístup do dotčeného coffee shopu, Burgemeester van Maastricht toto zařízení rozhodnutím ze dne 7. září 2006 dočasně uzavřel.
- 26 Marc Michel Josemans podal proti tomuto rozhodnutí stížnost. Jelikož Burgemeester van Maastricht tuto stížnost rozhodnutím ze dne 28. března 2007 zamítl, podal M. M. Josemans žalobu k Rechtbank Maastricht (okresní soud v Maastrichtu). Rozsudkem ze dne 1. dubna 2008 tento soud zrušil uvedené rozhodnutí a rozhodnutí ze dne 7. září 2006. Zákaz přístupu do coffee shopů osobám, které nemají bydliště v Nizozemsku, stanovený APV, představuje podle tohoto soudu nepřímou diskriminaci na základě státní příslušnosti, jež je v rozporu s článkem 1 ústavy tohoto státu. Naproti tomu právo Unie podle něj nebylo porušeno. Z rozsudků ze dne 5. července 1988, Vereniging Happy Family Rustenburgerstraat (289/86, Recueil, s. 3655), a ze dne 29. června 1999, Coffeeshop „Siberië“ (C-158/98, Recueil, s. I-3971) podle jeho názoru vyplývá, že obchod s omamnými látkami nespadá do působnosti Smlouvy o ES.
- 27 Marc Michel Josemans a Burgemeester van Maastricht podali dne 5. a 8. května 2008 proti tomuto rozsudku odvolání k Raad van State. Burgemeester van Maastricht zpochybňuje výklad nizozemské ústavy. Marc Michel Josemans tvrdí, že právní úprava dotčená v původním řízení představuje neodůvodněné nerovné zacházení mezi

občany Unie, konkrétně je pak osobám, které nemají bydliště v Nizozemsku, odepřena možnost zakoupit legální zboží v coffee shopech, což je v rozporu s právem Unie.

28 Za těchto okolností se Raad van State rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Podléhá taková právní úprava, jako je právní úprava dotčená v původním řízení, o přístupu nerezidentů do coffee shopů zcela nebo zčásti Smlouvě o ES, zejména pak volnému pohybu zboží nebo služeb nebo též zásadě zákazu diskriminace stanovené v článku 12 [ES] ve spojení s článkem 18 ES?

- 2) Pokud se použijí ustanovení Smlouvy o ES o volném pohybu zboží nebo služeb, je zákaz přístupu nerezidentů do coffee shopů vhodným a přiměřeným prostředkem k omezení drogové turistiky a obtěžujících jevů, které s sebou přináší?

- 3) Dopadá zákaz diskriminace mezi občany na základě státní příslušnosti stanovený v článku 12 ES ve spojení s článkem 18 ES na právní úpravu přístupu nerezidentů do coffee shopů, jestliže se nepoužijí ustanovení Smlouvy o ES o volném pohybu zboží nebo služeb?

- 4) V případě kladné odpovědi, je nepřímé rozlišování, ke kterému došlo v tomto ohledu mezi rezidenty a nerezidenty, odůvodněné a je zákaz přístupu nerezidentů do coffee shopů vhodným a přiměřeným prostředkem k omezení drogové turistiky a obtěžujících jevů, které s sebou přináší?“

K předběžným otázkám

Úvodní poznámky

- 29 Svoji žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce se předkládající soud táže, zda právo Unie brání takové obecní právní úpravě, jako je ta, která je předmětem sporu v původním řízení, jež zakazuje přístup do coffee shopů v dotčené obci osobám, které nemají bydliště v Nizozemsku. Předkládající soud odkazuje konkrétně na volný pohyb zboží upravený článkem 28 ES a následujícími, na volný pohyb služeb zakotvený v článku 49 ES a následujících, jakož i na zásadu zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti stanovenou v článku 12 ES ve spojení s článkem 18 ES, který se týká občanství Unie.
- 30 Především je třeba připomenout, jak vyplývá z bodů 15 až 17 tohoto rozsudku, že coffee shopy jsou zařízení náležející do kategorie restauračních zařízení, ve kterých je konopí prodáváno uživatelům, kteří dosáhli věku 18 let. Takové zařízení vyžaduje provozní licenci a musí krom toho splnit veškerá kritéria AHOJG.
- 31 Je nesporné, že konopí prodávané v coffee shopech není součástí oběhu, který je pod přísným dohledem příslušných orgánů, je-li používáno pro lékařské nebo vědecké účely.

- 32 Jestliže, jak uvádí nizozemská vláda, existují taková zařízení, jejichž činností je pouze prodej konopí, nic to nemění na tom, že ve vícero coffee shopech jsou prodávány a konzumovány také nealkoholické nápoje a potraviny. Podle předkládajícího rozhodnutí je tomu tak zejména pokud jde o coffee shop Easy Going.
- 33 Za takových okolností je třeba s ohledem na ustanovení uvedená v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce posoudit jednak činnost spočívající v prodeji konopí v coffee shopech a jednak otázku, zda prodej nealkoholických nápojů a potravin v takových zařízeních může mít vliv na odpověď určenou předkládajícímu soudu.

K první otázce

- 34 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda se provozovatel coffee shopu může v rámci své činnosti spočívající v prodeji omamných látek, které nejsou součástí oběhu, který je pod přísným dohledem příslušných orgánů, jsou-li používány pro lékařské nebo vědecké účely, na jedné straně a nealkoholických nápojů a potravin na druhé straně dovolávat proti takové obecní právní úpravě, jako je obecní právní úprava dotčená v původním řízení, článků 29 ES, 49 ES nebo článku 12 ES ve spojení s článkem 18 ES.
- 35 Pokud jde o uvádění konopí na trh, M. M. Josemans má za to, že tato činnost spadá do působnosti práva Unie a že právní úprava dotčená v původním řízení je v rozporu se zásadou zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti. Burgemeester van Maas-tricht, jakož i nizozemská, belgická, německá a francouzská vláda, naopak tvrdí, že na

dotčenou činnost se nevztahují ani svobody pohybu, ani zásada zákazu diskriminace, a to vzhledem k existenci zákazu prodeje omamných látek. Evropská komise má za to, že pro rozhodnutí o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce není nezbytné se vyjadřovat k uvádění konopí na trh.

36 V tomto kontextu je třeba připomenout, že jelikož je škodlivost omamných látek, včetně omamných látek z konopí, jako je marihuana, obecně uznána, je jejich prodej zakázán ve všech členských státech, s výjimkou přísně kontrolovaného obchodu, kdy jsou používány pro lékařské a vědecké účely (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 5. února 1981, Horvath, 50/80, Recueil, s. 385, bod 10; ze dne 26. října 1982, Wolf, 221/81, Recueil, s. 3681, bod 8; ze dne 26. října 1982, Einberger, 240/81, Recueil, s. 3699, bod 8; ze dne 28. února 1984, Einberger, 294/82, Recueil, s. 1177, bod 15; ze dne 5. července 1988, Mol, 269/86, Recueil, s. 3627, bod 15, a výše uvedený rozsudek Vereniging Happy Family Rustenburgerstraat, bod 17).

37 Tato právní situace je v souladu s jednotlivými mezinárodními instrumenty, na jejichž tvorbě členské státy spolupracovaly nebo k nimž přistoupily, jako jsou Jednotná úmluva Organizace spojených národů o omamných látkách, uzavřená v New Yorku dne 30. března 1961, ve znění Protokolu z roku 1972, kterým se mění Jednotná úmluva z roku 1961 (*Sbírka smluv Organizace spojených národů*, sv. 520, č. 7515, dále jen „Jednotná úmluva“), a Úmluva Organizace spojených národů o psychotropních látkách, uzavřená ve Vídni dne 21. února 1971 (*Sbírka smluv Organizace spojených národů*, sv. 1019, č. 14956). Opatření zakotvená těmito úmluvami byla následně posílena a doplněna úmluvou uzavřenou ve Vídni dne 20. prosince 1988, jejímiž smluvními stranami jsou všechny členské státy a Unie. Mezi látkami a produkty, na které se tyto úmluvy vztahují, je uvedeno i konopí.

38 V preambuli Jednotné úmluvy smluvní strany prohlašují, že jsou si vědomy své povinnosti předcházet drogové závislosti a bojovat s ní, a přitom uznávají, že lékařské

využití omamných látek je i nadále nezbytné ke zmírnění bolesti a že musí být přijata vhodná opatření k zajištění toho, aby byly omamné látky k tomuto účelu k dispozici. Podle článku 4 této Úmluvy smluvní strany přijmou veškerá opatření nezbytná k tomu, aby omezily produkci, výrobu, vývoz, dovoz, distribuci, obchod, použití a přechovávání omamných látek výlučně [na případy, kdy k nim dochází] pro lékařské a vědecké účely (viz výše uvedený rozsudek Wolf, bod 9, a výše uvedený rozsudek ze dne 26. října 1982, Einberger, bod 9).

39 Pokud jde konkrétně o právo Unie, rámcové rozhodnutí 2004/757 ve svém čl. 2 odst. 1 písm. a) stanoví, že členské státy přijmou nezbytná opatření, aby dále uvedené úmyslné jednání, je-li protiprávní, bylo trestné: nabízení, nabízení za účelem prodeje, šíření, prodej, dodávání za jakýchkoliv podmínek a překupnictví drog. Podle odstavce 2 tohoto článku jednání uvedené v odstavci 1 nespadá do oblasti působnosti tohoto rámcového rozhodnutí, pokud se ho pachatelé dopustí výhradně pro svou vlastní spotřebu, jak je vymezena vnitrostátními právními předpisy. V článku 1 bodě 1 tohoto aktu je upřesněno, že pojem „droga“ zahrnuje látky uvedené v Jednotné úmluvě a v Úmluvě Organizace spojených národů o psychotropních látkách, uzavřené ve Vídni dne 21. února 1971.

40 Mimoto podle čl. 71 odst. 1 Úmluvy k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 se státy, které jsou jejími smluvními stranami, zavázaly, že jak v oblasti přímého i nepřímého prodeje omamných a psychotropních látek jakéhokoli druhu, včetně konopí, tak i v oblasti držení těchto látek za účelem jejich prodeje nebo vývozu, přijmou v souladu se stávajícími úmluvami OSN veškerá opatření nezbytná pro předcházení nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami a jeho potlačování.

- 41 Z toho vyplývá, že na omamné látky, které nejsou součástí oběhu, který je pod přísným dohledem příslušných orgánů, jsou-li používány pro lékařské a vědecké účely, se vzhledem k jejich povaze vztahuje zákaz dovozu a prodeje ve všech členských státech (viz v tomto smyslu výše uvedené rozsudky Wolf, bod 10; ze dne 26. října 1982, Einberger, bod 10; ze dne 28. února 1984, Einberger, bod 15; Mol, body 15 a 18; Vereniging Happy Family Rustenburgerstraat, body 17 a 20, jakož i Coffeeshop „Siberië“, bod 14). Okolnost, že některý z členských států kvalifikuje omamnou látku jako měkkou drogu, nemůže toto tvrzení zpochybnit (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Vereniging Happy Family Rustenburgerstraat, bod 25).
- 42 Jelikož je začlenění omamných látek, které nejsou součástí takového oběhu, který je pod přísným dohledem, do hospodářského a obchodního oběhu Unie zakázáno, nemůže se provozovatel coffee shopu dovolávat svobod pohybu nebo zásady zákazu diskriminace, pokud jde o činnost spočívající v prodeji konopí, proti takové obecní právní úpravě, jako je obecní právní úprava dotčená v původním řízení.
- 43 Tento závěr nemůže být vyvrácen okolností, že Nizozemské království, jak vyplývá z bodů 12 až 14 tohoto rozsudku, uplatňuje politiku tolerance ve vztahu k prodeji konopí, třebaže je obchod s omamnými látkami v tomto členském státě zakázán. Z judikatury Soudního dvora totiž vyplývá, že takový zákaz není dotčen pouhou skutečností, že orgány pověřené jeho uplatňováním, zejména s ohledem na omezené lidské a materiální zdroje, upřednostňují mírnější potlačování určitého typu obchodu s omamnými látkami, protože považují jiné typy obchodu za nebezpečnější. Takový přístup nesmí zejména nedovolený obchod s omamnými látkami pokládat za hospodářský oběh, který je pod přísným dohledem příslušných orgánů v lékařské a vědecké oblasti. Tento posledně uvedený obchod je totiž skutečně legální, zatímco nedovolený obchod, přestože je tolerován, zůstává zakázaný (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Vereniging Happy Family Rustenburgerstraat, bod 29).

- 44 Pokud jde o prodej nealkoholických nápojů a potravin v coffee shopech, M. M. Josemans, německá vláda a Komise se domnívají, že Soudní dvůr by měl posoudit účinky právní úpravy dotčené v původním řízení na výkon této činnosti. Německá vláda zdůrazňuje, že toto zboží je konzumováno na místě. Komise pochybuje o tom, že jej nerezidenti kupují s úmyslem vyvézt je do států, kde mají bydliště. Ustanovení, která se použijí, jsou tak ustanovení upravující volný pohyb služeb ve smyslu článku 49 ES, a nikoli ustanovení týkající se volného pohybu zboží ve smyslu článku 29 ES.
- 45 Burgemeester van Maastricht, jakož i nizozemská, belgická a francouzská vláda, tvrdí, že prodej nealkoholických nápojů a potravin v takových zařízeních je zcela druhotný ve vztahu k prodeji konopí a nemůže mít vliv na řešení sporu v původním řízení.
- 46 Tuto posledně uvedenou tezi není možné přijmout. I když připustíme, že coffee shopy jsou určeny hlavně k prodeji a užívání konopí, nic to nemění na tom, že prodej nealkoholických nápojů a potravin v takových zařízeních představuje zpravidla nezanedbatelnou hospodářskou činnost. V odpovědi na otázku položenou Soudním dvorem na jednání nizozemská vláda uvedla, že tato činnost obvykle představuje mezi 2,5 % a 7,1 % z obrátu coffee shopů v obci Maastricht. Pokud jde konkrétně o hospodářskou situaci coffee shopu Easy Going, podle údajů poskytnutých M. M. Josemansem se část obrátu tohoto zařízení z prodeje takového zboží nachází v tomto rozmezí.
- 47 Je tedy třeba přezkoumat, zda právní úprava dotčená v původním řízení může pokud jde o prodej nealkoholických nápojů a potravin ovlivnit, a případně v jakém rozsahu,

výkon svobod pohybu upravených články 29 ES a 49 ES nebo porušit zásadu zákazu diskriminace „na základě státní příslušnosti“ ve smyslu článku 12 ES ve spojení s článkem 18 ES.

- 48 Za účelem určení toho, zda se taková činnost týká volného pohybu zboží nebo volného pohybu služeb, je třeba připomenout, že pojem zařízení je v čl. 2.3.1.1 prvním pododstavci písm. a) bodě 3 APV definován jako místnost přístupná veřejnosti, ve které jsou nabízeny k prodeji pomocí automatu či jiným způsobem potraviny nebo nealkoholické nápoje, které jsou konzumovány na místě.
- 49 Za takových okolností se zdá, jak uvedl generální advokát v bodě 76 svého stanoviska, že prodej nealkoholických nápojů a potravin v coffee shopech je restaurační činností charakterizovanou souborem dílčích plnění a úkonů, mezi nimiž služby převažují nad samotným dodáním zboží (viz obdobně rozsudek ze dne 10. března 2005, Hermann, C-491/03, Sb. rozh. s. I-2025, bod 27).
- 50 Jelikož je aspekt volného pohybu zboží zcela druhotný ve vztahu k aspektu volného pohybu služeb a může s ním být spojen, Soudní dvůr přezkoumá právní úpravu dotčenou v původním řízení pouze z hlediska posledně uvedené základní svobody (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 24. března 1994, Schindler, C-275/92, Recueil, s. I-1039, bod 22; ze dne 25. března 2004, Karner, C-71/02, Recueil, s. I-3025, bod 46; ze dne 14. října 2004, Omega, C-36/02, Sb. rozh. s. I-9609, bod 26; ze dne 3. října 2006, Fidium Finanz, C-452/04, Sb. rozh. s. I-9521, bod 34, jakož i ze dne 1. července 2010, Dijkman a Dijkman-Laveleije, C-233/09, Sb. rozh. s. I-6649, bod 33).
- 51 Pokud jde o použitelnost článku 12 ES, který stanoví obecnou zásadu zákazu jakékoli diskriminace na základě státní příslušnosti, je třeba uvést, že se toto ustanovení použije autonomně pouze v situacích upravených právem Unie, pro něž Smlouva o ES nestanoví zvláštní pravidla o zákazu diskriminace (viz zejména rozsudky ze dne

30. května 1989, Komise v. Řecko, 305/87, Recueil, s. 1461, body 12 a 13; ze dne 11. října 2007, Hollmann, C-443/06, Sb. rozh. s. I-8491, bod 28, jakož i ze dne 10. září 2009, Komise v. Německo, C-269/07, Sb. rozh. s. I-7811, bod 98).

- 52 Vzhledem k tomu, že zásada zákazu diskriminace byla v oblasti volného pohybu služeb provedena článkem 49 ES, článek 12 ES se za takových okolností, jako jsou okolnosti ve věci v původním řízení, nepoužije.
- 53 Pokud jde o použitelnost článku 18 ES, který stanoví obecně právo každého občana Unie svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, je třeba konstatovat, že toto ustanovení nachází své zvláštní vyjádření v ustanoveních zajišťujících volný pohyb služeb (viz zejména rozsudky ze dne 6. února 2003, Stylianakis, C-92/01, Recueil, s. I-1291, bod 18; ze dne 11. září 2007, Schwarz a Gootjes-Schwarz, C-76/05, Sb. rozh. s. I-6849, bod 34, jakož i ze dne 20. května 2010, Zanotti, C-56/09, Sb. rozh. s. I-4517, bod 24). Jelikož je třeba občany Unie, kteří nemají bydliště v Nizozemsku a kteří si přejí navštívit coffee shopy v obci Maastricht, aby zde konzumovali legální zboží, považovat za „příjemce“ služeb ve smyslu článku 49 ES, není nezbytné, aby Soudní dvůr rozhodoval o výkladu článku 18 ES.
- 54 Na první otázku je proto třeba odpovědět, že provozovatel coffee shopu se v rámci své činnosti spočívající v prodeji omamných látek, které nejsou součástí oběhu, který je pod přísným dohledem příslušných orgánů, jsou-li používány pro lékařské nebo vědecké účely, nemůže dovolávat článků 12 ES, 18 ES, 29 ES a 49 ES proti takové obecní právní úpravě, jako je obecní právní úprava dotčená v původním řízení, která zakazuje přístup do takových zařízení osobám, jež nemají bydliště v Nizozemsku. Co se týče

činnosti spočívající v prodeji nealkoholických nápojů a potravin v těchto zařízeních, může se tento provozovatel užitečně dovolávat článku 49 ES a následujících.

Ke druhé otázce

- 55 Druhá otázka byla položena za předpokladu, že se za okolností sporu v původním řízení použijí ustanovení upravující volný pohyb zboží nebo ustanovení o volném pohybu služeb. Podstatou této otázky je, zda taková obecní právní úprava, jako je obecní právní úprava dotčená v původním řízení, představuje omezení výkonu jedné z těchto svobod a zda uvedené opatření může být případně odůvodněno cílem spočívajícím v boji proti drogové turistice a obtěžujícím jevům, které s sebou přináší, a konečně zda představuje přiměřené opatření vzhledem k tomuto cíli.
- 56 S ohledem na odpověď na první otázku je třeba tuto otázku posoudit pouze z hlediska článku 49 ES a následujících, a to s omezením na přezkum účinků uvedené právní úpravy na prodej nealkoholických nápojů a potravin v coffee shopech.
- 57 Je nesporné, že podle právní úpravy dotčené v původním řízení je do coffee shopů umožněn přístup pouze „rezidentům“. Tento pojem se podle čl. 2.3.1.1 prvního pododstavce písm. d) APV vztahuje na všechny osoby se skutečným bydlištěm v Nizozemsku. Provozovatelé takových zařízení tak nejsou oprávněni poskytnout restaurační služby osobám, které mají bydliště v jiných členských státech, a tyto osoby jsou z využívání takových služeb vyloučeny.

- 58 Z judikatury Soudního dvora vyplývá, že zásada rovného zacházení, jejímž je článek 49 ES zvláštním vyjádřením, zakazuje zjevnou diskriminaci, která se zakládá na státní příslušnosti, ale také veškeré zastřené formy diskriminace, které prostřednictvím uplatnění jiných rozlišovacích kritérií ve skutečnosti vedou ke stejnému výsledku (viz zejména rozsudky ze dne 5. prosince 1989, *Komise v. Itálie*, C-3/88, Recueil, s. 4035, bod 8; ze dne 16. ledna 2003, *Komise v. Itálie*, C-388/01, Recueil, s. I-721, bod 13; ze dne 30. června 2005, *Tod's a Tod's France*, C-28/04, Sb. rozh. s. I-5781, bod 19, jakož i ze dne 7. července 2005, *Komise v. Rakousko*, C-147/03, Sb. rozh. s. I-5969, bod 41).
- 59 Tak je tomu zejména v případě opatření, které rozlišuje v závislosti na kritériu bydliště, vzhledem k riziku, že toto kritérium bude působit hlavně v neprospěch státních příslušníků jiných členských států, jelikož osobami, které v příslušném členském státě nemají bydliště, jsou nejčastěji osoby, které nejsou jeho státními příslušníky (viz zejména rozsudek ze dne 29. dubna 1999, *Ciola*, C-224/97, Recueil, s. I-2517, bod 14; výše uvedený rozsudek ze dne 16. ledna 2003, *Komise v. Itálie*, bod 14; rozsudek ze dne 1. října 2009, *Gottwald*, C-103/08, Sb. rozh. s. I-9117, bod 28, jakož i rozsudek ze dne 13. dubna 2010, *Bressol a další*, C-73/08, Sb. rozh. s. I-2735, bod 45).
- 60 Je však třeba přezkoumat, zda takové omezení může být objektivně odůvodněno oprávněnými zájmy uznanými právem Unie.
- 61 Německá vláda má za to, že právní úprava dotčená v původním řízení je odůvodněna odchýlnými ustanoveními čl. 46 odst. 1 ES ve spojení s článkem 55 ES, tedy důvody veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a veřejného zdraví. Burgemeester van Maasricht, jakož i belgická vláda, podpůrně uplatňují důvody veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti. Podle nizozemské vlády je nezbytnost bojovat proti drogové turistice cílem obecného zájmu ve smyslu judikatury vycházející z rozsudku ze dne 20. února 1979, *Rewe-Zentral*, zvaný „*Cassis de Dijon*“ (120/78, Recueil, s. 649).

- 62 Komise, i když uznává důležitost boje proti drogové turistice, tvrdí, že uvedená právní úprava, která má diskriminační povahu, může být slučitelná s právem Unie pouze tehdy, když spadá pod ustanovení výslovně upravující výjimku, tedy pod článek 46 ES ve spojení s článkem 55 ES. Výjimky stanovené těmito ustanoveními musí být vykládány restriktivně. Pokud jde konkrétně o důvody veřejného pořádku, těchto důvodů je možné se dovolávat jen v případech skutečné a dostatečně závažné hrozby, kterou je dotčen základní společenský zájem (viz zejména rozsudek ze dne 27. října 1977, *Bouchereau*, 30/77, *Recueil*, s. 1999, bod 35).
- 63 V projednávané věci je nesporné, že cílem právní úpravy dotčené v původním řízení je ukončit obtěžování způsobené velkým počtem turistů, kteří chtějí koupit nebo užívat konopí v *coffee shopech* v obci Maastricht. Podle informací poskytnutých *Burgemeester van Maastricht* na jednání přiláká čtrnáct *coffee shopů* této obce přibližně 10 000 návštěvníků za den a o něco více než 3,9 milionů návštěvníků za rok, z nichž 70 % nemá bydliště v Nizozemsku.
- 64 *Burgemeester van Maastricht* a nizozemská vláda uvádí, že problémy spojené s prodejem měkkých drog, které vznikají v této obci, jako jsou různé formy obtěžování a trestné činnosti, jakož i rostoucí počet nezákonných míst, kde se prodávají drogy, včetně tvrdých drog, se s drogovou turistikou zhoršily. Belgická, německá a francouzská vláda poukazují na narušování veřejného pořádku, které tento jev, včetně nedovoleného vývozu konopí, způsobuje v jiných členských státech než v Nizozemském království, zvláště v jeho sousedních státech.
- 65 Je třeba uvést, že boj proti drogové turistice a obtěžujícím jevům, které s sebou přináší, spadá do rámce boje proti drogám. Souvisí jak s udržováním veřejného pořádku, tak s ochranou zdraví občanů, a to jak na úrovni členských států, tak na úrovni Unie.

- 66 Vzhledem k závazkům Unie a jejích členských států je nepochybné, že výše uvedené cíle představují legitimní zájem, který může v zásadě odůvodnit omezení povinností uložených právem Unie, byť by se jednalo o povinnosti uložené na základě základní svobody, jako je volný pohyb služeb.
- 67 V tomto kontextu je třeba připomenout, jak vyplývá z bodů 11, 37 a 38 tohoto rozsudku, že nezbytnost bojovat proti drogám byla uznána jednotlivými mezinárodními úmluvami, na jejichž tvorbě členské státy, a dokonce Unie, spolupracovaly nebo k nimž přistoupily. V preambulích těchto nástrojů jsou připomenuta nebezpečí, která představuje zejména poptávka po omamných a psychotropních látkách a nedovolený obchod s těmito látkami pro zdraví a blahobyt osob, jakož i nepříznivé účinky, jež mají tyto jevy na hospodářské, kulturní a politické základy společnosti.
- 68 Krom toho nezbytnost bojovat proti drogám, zejména předcházením drogové závislosti a potlačováním nedovoleného obchodu s takovými produkty nebo látkami, byla zakotvena v čl. 152 odst. 1 ES, jakož i v člancích 29 SEU a 31 SEU. Pokud jde o ustanovení sekundárního práva, rámcové rozhodnutí 2004/757 ve svém prvním bodu odůvodnění uvádí, že nedovolený obchod s drogami ohrožuje zdraví, bezpečnost a kvalitu života občanů Unie stejně jako legální hospodářskou činnost, stabilitu a bezpečnost členských států. Mimoto, jak vyplývá z bodu 10 tohoto rozsudku, některé nástroje Unie se výslovně týkají prevence drogové turistiky.
- 69 Opatření omezující volný pohyb služeb však mohou být odůvodněna cílem spočívajícím v boji proti drogové turistice a obtěžujícím jevům, které s sebou přináší, pouze tehdy, když jsou způsobilá zaručit uskutečnění tohoto cíle a nepřekračují meze toho, co je k jeho dosažení nezbytné (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Omega,

bod 36; rozsudek ze dne 11. prosince 2007, International Transport Workers' Federation a Finnish Seamen's Union, C-438/05, Sb. rozh. s. I-10779, bod 75, jakož i rozsudek ze dne 14. února 2008, Dynamic Medien, C-244/06, Sb. rozh. s. I-505, bod 42).

- ⁷⁰ V této souvislosti je třeba připomenout, že omezující opatření může být považováno za omezení způsobilé zaručit uskutečnění sledovaného cíle pouze tehdy, když skutečně odpovídá snaze dosáhnout jej soudržným a systematickým způsobem (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 10. března 2009, Hartlauer, C-169/07, Sb. rozh. s. I-1721, bod 55; ze dne 19. května 2009, Apothekerkammer des Saarlandes a další, C-171/07 a C-172/07, Sb. rozh. s. I-4171, bod 42, jakož i ze dne 8. září 2009, Liga Portuguesa de Futebol Profissional et Bwin International, C-42/07, Sb. rozh. s. I-7633, body 59 až 61).
- ⁷¹ Marc Michel Josemans zpochybňuje vhodnost a přiměřenost právní úpravy dotčené v původním řízení. Tato právní úprava se podle něj vztahuje výlučně na coffee shopy. Přitom podle kritérií AHOJG jsou tato zařízení nucena, na rozdíl od nezákoných prodejných míst v obci Maastricht, kde se prodávají drogy, bojovat proti obtěžujícím jevům vyvolávaným jejich klienty. Krom toho uvedená právní úprava může podle jeho názoru přivést drogové turisty k nezákonným kanálům.
- ⁷² Komise má pochybnosti o nezbytnosti právní úpravy dotčené v původním řízení, jakož i o její soudržnosti. Zdůrazňuje, že vnitrostátní opatření, jehož cílem je bojovat proti obtěžujícím jevům způsobeným užíváním drog, musí být založeno na objektivních a nediskriminačních kritériích. V tomto kontextu Komise připomíná rozsudek ze dne 18. května 1982, Adoui a Cornuaille (115/81 a 116/81, Recueil, s. 1665), který se týká práva pobytu nebo práva usazování prostitutek, jakož i judikaturu, která z něho vyplývá.

- 73 Burgemeester van Maastricht, jakož i nizozemská, belgická a německá vláda, mají naproti tomu za to, že právní úprava dotčená v původním řízení představuje vhodný a přiměřený prostředek k boji proti drogové turistice a obtěžujícím jevům, které s sebou přináší. Burgemeester van Maastricht a nizozemská vláda uvádí, že jednotlivá opatření přijatá obcemi, které uplatňují politiku tolerance ve vztahu ke coffee shopům, s cílem tomuto jevu čelit, neumožnila dosáhnout sledovaného cíle.
- 74 V projednávané věci nelze popřít, že politika tolerance uplatňovaná Nizozemským královstvím ve vztahu k prodeji konopí podněcuje osoby, které mají bydliště v jiných členských státech, k cestě do tohoto státu, konkrétně pak do obcí, kde jsou coffee shopy tolerovány, zvláště v příhraničních oblastech, aby zde zakoupily a užívaly tuto omamnou látku. Krom toho podle údajů vyplývajících ze spisu část těchto osob nakupuje konopí v takových zařízeních za účelem nezákonného vývozu této drogy do jiných členských států.
- 75 Je nesporné, že takový zákaz přístupu nerezidentů do coffee shopů, jaký je předmětem sporu v původním řízení, je opatřením způsobilým podstatně snížit drogovou turistiku a v důsledku toho omezit problémy, které s ní souvisí.
- 76 V této souvislosti je třeba zdůraznit, že samotná diskriminační povaha právní úpravy dotčené v původním řízení nemůže znamenat, že způsob, kterým tato právní úprava sleduje vytýčený cíl, je nekoherentní. Ačkoli měl Soudní dvůr ve svém výše uvedeném rozsudku Adoui a Cornuaille za to, že členský stát se nemůže užitečně dovolávat důvodů veřejného pořádku vůči jednání nerezidenta, jelikož nepřijímá represivní opatření nebo jiná skutečná a účinná opatření, když se téhož jednání dopustí jeho vlastní státní příslušníci, nic to nemění na tom, že spor v původním řízení zapadá do odlišného právního kontextu.

- 77 Jak již bylo připomenuto v bodě 36 tohoto rozsudku, uvádění omamných látek na trh je podle mezinárodního práva a práva Unie zakázáno ve všech členských státech, s výjimkou přísně kontrolovaného obchodu s takovými produkty a látkami používanými pro lékařské a vědecké účely. Naproti tomu jednání, kterého se týká rozsudek citovaný v předchozím bodě, tedy prostituce, nehledě na obchodování s lidmi, není mezinárodním právem ani právem Unie zakázáno. Toto jednání je totiž v několika členských státech tolerováno nebo regulováno (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 20. listopadu 2001, Jany a další, C-268/99, Recueil, s. I-8615, bod 57).
- 78 Přitom nemůže být považováno za nekoherentní, že členský stát přijímá vhodná opatření, aby čelil značnému přílivu rezidentů z jiných členských států, kteří si přejí využít prodeje produktů, na něž se vzhledem k jejich povaze vztahuje zákaz prodeje ve všech členských státech, který je v tomto státě tolerován.
- 79 Pokud jde o působnost právní úpravy dotčené v původním řízení, je třeba připomenout, že tato právní úprava se vztahuje pouze na zařízení, jejichž hlavní činnost spočívá v prodeji konopí. Tato právní úprava nijak nebrání tomu, aby osoba, která nemá bydliště v Nizozemsku, navštívila v obci Maastricht jiná restaurační zařízení, aby zde konzumovala nealkoholické nápoje a potraviny. Podle nizozemské vlády je takových zařízení více než 500.
- 80 Co se týče možnosti přijmout opatření, která jsou méně omezující pro volný pohyb služeb, vyplývá ze spisu, že v obcích uplatňujících politiku tolerance ve vztahu ke coffee shopům byla zavedena různá opatření určená k boji proti drogové turistice a obtěžujícím jevům, které s sebou přináší, jako například omezení počtu coffee shopů nebo otevírací doby takových zařízení, zavedení systému karet umožňujících klientům přístup do těchto coffee shopů nebo také snížení množství konopí, které si může

koupit jedna osoba. Podle údajů poskytnutých Burgemeester van Maastricht, jakož i nizozemskou vládou se tato opatření nicméně ukázala jako nedostatečná a neúčinná vzhledem ke sledovanému cíli.

- 81 Pokud jde konkrétně o možnost povolit nerezidentům přístup do coffee shopů s tím, že jim bude odmítnut prodej konopí, je třeba uvést, že není snadné dohlížet a přesně kontrolovat, že tento produkt není nerezidentům prodáván, ani že jej neužívají. Mohlo by krom toho dojít k tomu, že takový přístup bude podporovat nedovolený obchod nebo následný prodej konopí nerezidentům ze strany rezidentů uvnitř coffee shopů.
- 82 Přitom členským státům nelze upírat možnost naplňovat cíl spočívající v boji proti drogové turistice a obtěžujícím jevům, které s sebou přináší, zavedením obecných pravidel, která jsou vnitrostátními orgány snadno používána a kontrolována (viz obdobně rozsudek ze dne 10. února 2009, Komise v. Itálie, C-110/05, Sb. rozh. s. I-519, bod 67, jakož i rozsudek ze dne 4. června 2009, Mickelsson a Roos, C-142/05, Sb. rozh. s. I-4273, bod 36). V projednávané věci žádný poznatek vyplývající ze spisu neumožňuje předpokládat, že sledovaný cíl může být zajištěn tím, že by byl nerezidentům umožněn přístup do coffee shopů s tím, že jim bude odmítnut prodej konopí, na takové úrovni, jakou zamýšlí právní úprava dotčená v původním řízení.
- 83 Za těchto podmínek je třeba konstatovat, že taková právní úprava, jako je právní úprava dotčená v původním řízení, je způsobilá zaručit uskutečnění cíle spočívajícího v boji proti drogové turistice a obtěžujícím jevům, které s sebou přináší, a nepřekračuje meze toho, co je k jeho dosažení nezbytné.

- 84 S ohledem na všechny předcházející úvahy je třeba na druhou otázku odpovědět tak, že článek 49 ES musí být vykládán v tom smyslu, že taková právní úprava, jako je právní úprava dotčená v původním řízení, představuje omezení volného pohybu služeb zakotveného Smlouvou o ES. Toto omezení je nicméně odůvodněno cílem spočívajícím v boji proti drogové turistice a obtěžujícím jevům, které s sebou přináší.

Ke třetí a čtvrté otázce

- 85 Třetí a čtvrtá otázka byly položeny podpůrně a týkají se použití zásady zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti stanovené v článku 12 ES ve spojení s článkem 18 ES, který upravuje volný pohyb občanů Unie.
- 86 Vzhledem k odpovědi poskytnuté na první otázku není namístě na tyto otázky odpovídat.

K nákladům řízení

- 87 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

- 1) **Provozovatel coffee shopu se v rámci své činnosti spočívající v prodeji omamných látek, které nejsou součástí oběhu, který je pod přísným dohledem příslušných orgánů, jsou-li používány pro lékařské nebo vědecké účely, nemůže dovolávat článků 12 ES, 18 ES, 29 ES a 49 ES proti takové obecní právní úpravě, jako je obecní právní úprava dotčená v původním řízení, která zakazuje přístup do takových zařízení osobám, jež nemají bydliště v Nizozemsku. Co se týče činnosti spočívající v prodeji nealkoholických nápojů a potravin v těchto zařízeních, může se tento provozovatel užitečně dovolávat článku 49 ES a následujících.**

- 2) **Článek 49 ES musí být vykládán v tom smyslu, že taková právní úprava, jako je právní úprava dotčená v původním řízení, představuje omezení volného pohybu služeb zakotveného Smlouvou o ES. Toto omezení je nicméně odůvodněno cílem spočívajícím v boji proti drogové turistice a obtěžujícím jevům, které s sebou přináší.**

Podpisy.